

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strălănitare pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

„Sic non itur ad astra.“

Cerul chiar vî osîndăscă pentru cîte suferiți
Și vî strigă: „Aceste rele moliciunii datoriti!”
„Un popor ce nu combate
„Nu merită libertate!
„Luptați dar de vrefi sî fiți!
D. Bolintinenu.

Ei, apoi așa nu merge! În zadar tot declamăm, dacă oamenii noștri înșiși se fac toporiște la tăierea pădurei.

Ne au venit și nouă vre-o câteva corespondențe, în care ni se spunea, că se interțice comunelor a prenumera la foi românesce. Am ținut că sunt nisce preteceste din partea respectivilor de a se plăti cu un cuvînt oare care, ca să nu aboneze și mai departe și am aruncat pretecestele în corfă. Vedem însă că ceea ce ni s'au întemplat nouă din unele părți, s'au întemplat și cu „Gazeta Transilvaniei.” De unde s'ar vedea mai departe, că organele guvernului s'au pus cu tot adinsul pe reducerea presei române și din ce este redusă.

Dar bine ne merge! *Extra Hungariam non est vita. Si est vita, non est ita.* Limba română din oficiul administrativ și de justiție este esilată; instituttele de crescere de tot felul se imbuibă în limba maghiară. Acum organele politice caută, cum să reduca chiar și lectura românească. Nu va trece mult și ne vom pomeni cu vre-o dispozițiune, care să ordina ca și în biserică să ne rugăm și să cântăm în limba maghiară.

Procedura aceasta din partea deregătoriilor maghiare, adevărat că este în contra legii de naționalitate din 1868, însă peste dificultatea aceasta deregătoriile au trecut de mult; așa ceva nu le mai stîrnesce scrupuli zeloșilor „patrioți” și maghiarisători.

Dar nici pe noi nu ne mai impresionează forțarea maghiarisării, pentru că sînt prea multe casurile, prin care se încearcă introducerea maghiarisării în poporul român.

Ne vine cu totul greu, când vedem că și românii, direct și indirect, contribuie la promovarea maghiarisării și la reducerea limbei române.

Ne tot plîngem că n'avem oameni în funcțiuni publice, și ne plîngem cu drept cuvînt, căci și prin aceasta ni se stirbesce un drept, care după legea fundamentală de stat, de *jure* îl avem și numai de *facto* ni se deneagă.

Însă, dacă funcționarii români ar fi toți numai de aceia, cari la toate câte le vor țice superiorii, ar responde: „Așa este măriia ta!” apoi trebuie să țicem că e o fericire că avem puțini bărbați în funcțiunile statului. Ba la alegerile viitoare să stă-

ruim, ca să nu mai rămîna nici unul în funcțiune, din cauza simplă, că dacă e vorba să ne maghiarizeze prin influența funcționarilor, apoi cel puțin să nu fie și românii, cari să participe la opera desnaționalisării propriie.

Nu ne provocăm la persoane, pentru că nu am vrî să cădem în eroarea „Gazetei Transilvaniei,” când în comitatul Făgărașului se năpustește asupra unui biet de president dela sedria orfanală, imputându-i lipsă de adevărat patriotism și de simț național românesc. Ca și când n'ar fi și alți bărbați în funcțiuni mai înalte în comitatul Făgărașului chiar, cărora li s'ar putî face aceeași imputare, poate cu mai mult cuvînt.

Am rîtăci însă foarte mult, dacă am vrî să ne plătim cu imputarea ce am face unuia sau altuia dintre funcționari. Am rîtăci și mai mult, dacă am gîndi că ne am salvat cauza prin delăturarea tuturor românilor din funcțiunile publice a le statului. Și una și alta ar fi nisce lucruri foarte estine și fără pic de osteneală. Dar oare potrivește-se astfel de atitudine cu un popor vînjos și puternic în rezistență, cum este al nostru? Acei ce ar fi de părerea aceasta, am cuteza a țice, că nu mai sînt români adevărați, ci degenerați tot așa, ca și acei, cari în funcțiuni fiind, spriginesc desnaționalizarea conaționalilor săi.

Poporul român, intru cât este alegător, trebuie să și pună toate puterile de a reeși cu funcționari administrativi publici în toate comitatele. Prin o stăruință energică se dă sucurs și curagiului funcționarilor. Însă și aceștia în funcțiunile lor, observând strins legile statului, să nu se plece ca trestia la ori ce suflare de vînt, ci să arete bărbăție și atunci pe lîngă aceea, că vor fi respectați li se va implini și dorința, ce o pot ave în sinul lor, de a fi folositori, pe lîngă stat, și naționalității, din a cărei sin au eșit.

Poporul și funcționarii în toate impregiurările, cu provocare la legea de egală îndreptățire, ar trebui să reziste acelor ce vreau să o eludeze sau să o calce chiar și în privința lecturii de țiare și dacă vîd că nu pot reuși să apeleze la publicitate. Publicul cel mare ađi nu se mai mulțămescă cu generalități. El trebuie să scie detaiuri de nedreptățirile, cari se comit față cu un popor.

Sasii sînt o mîna de oameni, au și ei funcționarii lor, și au și ei să întîmpine aceleași dificultăți pe care le întîmpină românii. Despre ei însă n'au țim pe nimenea plîngîndu-se de atîta — nepăsare, ca să nu țicem mai mult, — față cu naționalitatea lor, cum așim despre unii dintre ai noștri, pentru că

au în poporul lor un razim sigur; pentru că poporul săsesc, prin neobosită activitate, le spune funcționarilor că au pe cineva la spatele lor. Și astăci cetim în „S. d. Tageblatt” intr'o telegramă dela Cohalm despre o întrunire a alegătorilor, în care s'au pronunțat contra proiectului privitor la scoalele medie. Unde am vîdut noi de doi ani incoace vre-o întrunire de alegători în vre-o cauză? cu toate că cauze ar fi destule.

Acei, dela care poporul așteaptă să l conducă, trebuie să fim cu toții, și conducători și conlucrători, mai puțin comodi și mai sprinteni.

Sprinteneala aceasta ar respîndi mai multă viață și atunci de sigur nici îndrăsneala maghiarisătorilor nu ar fi atît de mare.

Căci, unde se vor găsi acei model de ângeri de maghiari, cari vîdînd că înșiși românii, unii lasă să se facă, alții dau mîna de ajutor la maghiarisare, să impedeze așa ceva? unde vor fi acei ângeri model de maghiari, cari dacă vîd că d. e., cum cetim tot în „Gazeta Transilvaniei,” preoțimea română gr. c. unită cetesce pe „Magyar Allam” (statul ungar), o vor opri și i vor demânda să cetească țiare românesce?

Să nu privim numai la desaga dinnainte cu scăderile maghiare, dar să gîndim și la cea dinapoi cu scăderile noastre. Să combatem pe cele dintăiu, dar să necurățim și de cele din urmă.

Astfel vom striga, vom striga și glasul nostru va resuna în pustie!

Revista politică.

Sibiin, în 24 Ianuarie

Eri s'a ținut în Budapesta o conferență, la care au luat parte 35 de deputați din partida independentilor. Punctele esențiale a le programei sînt: independența Ungariei pe baza uniunii personale. Egalitate deplină în drept. Părăsirea terenului steril al negațiunii, condamnarea direcțiunii estreme în politică, în cestiunile naționale și confesionale. Programa este subscrisă de 20 membrii din partidă; aceștia vor eși din partidă, dacă conferența partidei în întrunirea de duminică nu va accepta programa.

Contele Apponyi a primit în 2 Februarie n. o deputațiune a adunării lucrătorilor ținute în 14 Ianuarie în Budapesta. Deputațiunea l'a rugat a înainta dietei petițiunea lor, prin care cer introducerea sufragiului universal. Apponyi a întrebat pe membrii deputațiunii, dacă sînt internaționa-

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare 9).

Cristiano își veni în fire. Tocmai avuse aripi pentru a sbura până la polul arctic; acuma însă, toate cugetele sale, toate aspirațiile sale, toată curiozitatea sa, se reportau numai la castelul acela iluminat, ce lucea de pe țermul lacului, și ce părea că exhală călduri artificiale în atmosferă.

— Sciu bine, își țise el, că pentru cinci sute de taleri (și Dumneșeu scie, cât mi-ar fi de lipsă aceste cinci sute de taleri!) nu ași părăsi în astă seară țeara aceasta ciudată, și dacă m'ar duce Walkyrela în palatul de zafir al marelui Odin!

Mîne... Dară nu, nu o voi revede mîne! Nici mîne, nici oare-cînd! Chiar mîne se va duce muritorul acela fericit, care poartă cu drept cuvînt dulcele nume Goefle, la castelul nou, ca să reclame confidența clienței sale, a mătușei Elveda, și ca să lucreze doară, ca un veritabil om de afa-

ceri fără inimă, la căsătoria sêlbaticului Olaus cu blînda Margaretă!

Mîne, dulcea Margaretă va scie că fî înșelată, și prin cine?

Câtă mînie, cât despreț vor fi respata bunei mele ținute și a înțeleptelor mele sfaturi!...

Însă toate aceste nu împedecă, ca să n'am foame și ca să nu încep să simț mica recoare a acestei nopți din Decemvre, între gradele 61 și 62 de latitudine. Aceasta mă facî de-mi aduc aminte de timpul, când mă plîngeam de iarna din Roma.

Cristiano se reîntoarse cătră sala ursoaicei, pe când îi veni aminte că trebuie să vađă de măgarul său. Cu ocaziunea aceasta el vîdî mai de aproape sania dlui Goefle de sub șopron.

Cum prinse aventurierul nostru, dela vederea acestei sâni, o hotărîre nebună, nu ne putem explica bine. Atîta însă scim, că în loc de a se pune liniștit la cină, cu dosul cătră sobă, el privea vestimintele negre ale doctorului în drepturi, așternute pe dosul unui scaun în sala ursoaicei.

Cristiano credea că persoana serioasă, pre care tocmai o imitase într'un noroc, trebuie că poartă un costum învechit și mai mult sau mai puțin unuros. Nici de cum; Dl Goefle, odinioară băiat destul de frumos, se îmbrăca foarte bine, se îngrijea de persoana sa, și ținea la onorul de ași arăta piciorul neted, ca și talia încă dreaptă și bine făcută, într'un

costum sever, dară de gust bun. Cristiano se îmbrăcă cu hainele ce-i ședeau ca o mînușă; el descoperi cutia cu pudră și șuvița de pîr și-și preseră pîrul său negru și des cu un nuor ușor. Ciorapii de mătasă îi erau peste pulpă cam înguști și papiucii cu cătărămi cam largi; dară ce? în Dalecarlia nu se va uita nimenea așa de aproape. Destul că, în țice minute, Cristiano era îmbrăcat ca un fiu cinstit de familie, ca un profesor de nu sciu ce, ca un student sau membru de nu sciu care facultate învățată, de o profesiune serioasă, dară cu o turnură minunată și cu o ținută ireproșabilă. Cetitorul găcește că aventurierul scoate calul dlui Goefle din grajd, rugînd pe Jean a nu se uri singur și prinde pe blîndul Loki la sanie, aprinde felinarul și sboară ca o săgeată cătră castelul nou.

Țice minute după aceasta, el intră în curtea iluminată a castelului nou, aruncă frînele cu un aer leger marilor lachei galonați, cari se grăbesc, așind sgomotul clopoșelilor, a-l servi și urcă repede treptele peronului din opulenta residență.

III.

Cristiano făcî, precum faci uneori în vis, când te simți nevoit a implini o faptă neprobabilă, fără a-ți putea da sama despre voința proprie. Nu erau toate neprobabile, în impregiurările, în care se afla? Acest castel fantastic, numit castelul nou, în anti-

liști sau unguri. Afirmând ei cea din urmă, Apponyi le-a promis că petițiunea o va înainta dietei, dar nu o va sprigini, de oare ce este convins, că sufragiul universal e periculos pentru Ungaria și lucrătorilor încă le-ar aduce numai toloase închipuite. Contele au și înaintat în 3 Februarie petițiunea dietei.

În afacerea cestiunei dunărene se scrie dela London că puterile admit și pe România și pe Serbia la conferență; pe România însă cu vot decisiv, pe când pe Serbia numai cu vot consultativ. În London presupun, că conferența va fi scurtă și favorabilă, după ce toate puterile mari, afară de Rusia au acceptat propunerea Barrère. Membrii conferenței și adică: din partea Rusiei, Italiei, Austro-Ungariei, sosiră încă în 3 Februarie la London. Cel turcesc, Kara-Teodori, se așteaptă; de altă parte se susține, că încă nu se știe, dacă Germania va fi reprezentată la conferență sau nu.

„Românul“ are scirea dela Londra că conferența se va întruni luni (ați) la 3 oare după amiaza și că cestiunea cea dintâi ce se va desbata va fi a Chilei și a gurei Oceacoff. „Românul“ exprimă părerea că, dacă dreptele cereri ale României nu vor fi ascultate, nu se va lua nici o deciziune formală și rezolvirea cestiunii, încât privesce pe România, se va amâna.

„Tems“ spune că principele Napoleon e bolnav și este dus în spitalul Auteuil.

Guvernul frances a tocmii în Englitera tunuri (Argstrom) pentru înarmarea porturilor.

În Berlin s'a ținut Duminecă sub presidul împăratului o conferență militară, la care au luat parte Mareșalul conte Moltke, ministrul de război Kameke, capul cabinetului militar, gen. Albedyll și generalul comandant al corpului al treilea (brandenburgic) de armată, generalul Pape. Ce a motivat conferența nu se știe.

Ministrul de război al Rusiei a dispus înființarea de batalioane de geniu călărețe, care se fie provădute pe lângă instrumentele lor obicinuite și cu instrumente destructive de căi ferate și cu deosebire cu patroane de dinamit.

În 21 Ianuarie n. s'a inaugurat în Roma expozițiunea internațională artistică. În aceeași zi s'a inaugurat în Roma și congresul de arhitecți. La ședințe au fost și regele.

Proiectul de lege pentru scoalele medii.

(Urmare 2.)

§. 6. Planul de învățământ eventual va norma, care din obiectele de învățământ extraordinare se fie propuse pe lângă cele obligate.

§. 7. Confesiunile, societățile și privații au drept a decide, care se fie limba de propunere în scoalele medii susținute de ei, și întru cât limba aceasta nu e cea maghiară, sunt îndatorați a se îngriji, ca pe lângă limba de propunere și literatura acesteia se se propună ca obiect obligat și limba și literatura maghiară și încă într'un astfel de număr de oare, cari se facă posibilă învățarea acelei-a.

Pentru controlă în direcțiunea aceasta au îndatorirea a așterne planul de învățământ și împărțirea oarelor limbei și literaturii maghiare încă de timpuriu ministrului de culte și instrucțiune publică.

§. 8. Ministrul de instrucțiune statorcesc țința ce are a se ajunge în scoalele medii în obiectele

tesă cu zidurile pustii din Stollborg, care data însă în realitate din vremile reginei Cristina, și care prin bogăția și prin animositatea sa, părea cădută din nouri în mijlocul unui deșert sălbatic; intrările sale, încungiurate de stânci brute și de ape năvalnice aveau toate cuvintele din lume a fi impracticabile; unde însă, mulțămii iernei, elegantele trăsuri a făcut căi șerpuitoare și ușoare peste ghiață; cordoanele de luminări, desemnau prin întunecime vâstul zid din împregiurul curții, cu turnurile sale scurte și groase, acoperite cu căciuli mari de aramă ce se terminau în nește virfuri nemărginite. Lungimea extraordinară a locașului iregular, încungiurat de paviloane cadrate, și terminat prin giganticele frontoane împodobite cu statue și cu embleme; marele orologiu din pavilionul central, care tocmai suna de ce oare seara, o oară când chiar urșii au teamă a și scutura zăpada, în locul, unde s'au tupilat, precând oamenii, animalele cele mai delicate a creațiunii, jucau în ciorapi de mătase cu femeii cu umerii goli; toate cele din grandiositate a localității și din scena galantă ce-l însuflețea și până la acoardele poznașe și prețioase a vechii muzici franceze, ce se unea ușor cu suspinele aspre a le crivățului în lungile coridoare, erau făcute spre a uimi mintea unui călător și spre a încurca vederile unui locuitor al Italiei.

Vedând vastele saloane pline de șgomot și de

obligate și eventualmente în cele neobligate, ear pe baza acestei normări statorcesc și planul de învățământ.

În privința conformării planului de învățământ cu referințele locale și a eventualelor modificări necesare în direcțiunea aceasta dispune ministrul după ascultarea singuraticelor corpuri didactice.

La institutele susținute de confesiuni statorcesc ministrul de culte și instrucțiune publică periferia și măsura cunoscințelor, ce au a se propune din obiectele de învățământ obligate în decursul întregului curs al învățământului (cu excepțiunea religiei), după ascultarea din timp în timp a consiliului de instrucțiune din țeară și a forului suprem al respectivului institut. Măsura statorită de ministrul nu poate întrece pe de o parte măsura ce se aplică la institutele de rang egal, cari stau sub conducerea administrațiunii de instrucțiune a statului; de altă parte are a se statori pentru respectivul institut numai minimul. Între marginile acestea are a statori forul competent al respectivului institut sistemul de instrucțiune, planul de instrucțiune și manualele de învățământ.

§. 9. La institutele neconfesionale se dispună în privința instrucțiunii în religie și în moral a elevilor forurile respective bisericesci; instruirea o prevede o persoană recomandată ministrului și aprobată de acesta.

§. 10. În clasa 1 a gimnasiului și a scoalei reale se primesc numai astfel de elevi, cari au trecut anul al 9-lea al etății și sunt în poziția a documenta prin testimoniu dela o școală publică, că au absolvat cu succes bun cele 4 clase interioare ale scoalei populare, sau a arăta cel puțin prin prestarea unui examen de primire, că posed o calificățiune de asemenea grad.

§. 11. Dintr'o clasă se pot promova într'alta mai superioară numai acei scolar, cari au primit din toate obiectele din clasa absolvată cu excepțiunea caligrafiei, a gimnasticii și în gimnasiu a desenului liber, cel puțin calculul de îndestulitor.

Acelui scolar, care a primit din un obiect calculul neîndestulitor, îi poate concede corpul didactic depunerea unui examen repetitor la începutul anului scolar următor, spre a și emenda calculul. Acela care a primit calculul neîndestulitor din două obiecte se poate admite la examenul repetitor numai cu concesiunea ministrului de culte și instrucțiune publică respectiv. Acela, care a primit calculul neîndestulitor din mai multe ca două obiecte, nu se poate admite în nici un cas la repetiția examenului.

Școlariul trebuie să facă examenul de repetiție, tot asemenea și examenul supletor la institutul, dela care a primit calculul nesuficient, respective nu s'a supus examenului. În casuri motivate poate concede ministrul de culte și instrucțiune publică, respective suprem scolar, a se depune astfel de examene la alt institut.

La examenul supletor se admite numai acel elev, care au făcut de timpuriu cunoscută cauza eventualei sale absentări dela examen, pe care corpul didactic o a aflat motivată. Față cu un atare conclud al corpului didactic e admisibilă apelațiunea la ministrul de culte și instrucțiune publică, respective la forul suprem al institutului.

§. 12. Aceia, cari doresc a trece dela o școală medie publică la o asemenea școală de același soi au a documenta prin un testimoniu dela institutul,

lume, lunga galerie și tăvanul deprins cu deități mitologice, Cristiano se întrebă cu serioșitate, dacă oare oamenii aceștia nu sunt fantome, chemate de strigoaiele din pustietate spre a-l batjocori. De unde venise ei, cu toaletele lor rococo, cu hainele lor împodobite cu scilipeli, cu damele pudrate, suridând sub mulțimea penelor și dantelelor? N'are să dispară magicul castel prin atingerea unei vergele și jucătorii aceștia gătiți, n'au să sboare de aici în formă de vulturi albi sau de lebede sălbatic? Cristiano totuși observase deja fisionomia particulară a obiceiurilor din Svedia: izolamentul aventuros al locuințelor, enormele distanțe, ce despart miclele grupuri, onorate cu numele de sate; și satele aceste sunt uneori împrăștiate peste o suprafață de două sau trei miluri unite numai prin cupola verdie a turnului bisericeii; desprețul nobililor pentru șederea în orașe, destinate exclusiv numai pentru comerțianții burgezi; în sfârșit pasiunea pentru pustietate, împreună cu un contrast bizar, cu pasiunea pentru o locomoțiune desfrănată, în privința reuniunilor subite și la aparență imposibile. Cristiano însă, deși chemat la o festivitate de țeară, nu preveduse, că trăsătura aceasta caracteristică a Svedului ar trebui să crească în proporție cu asprimea climei, cu lungimea nopților și cu dificultatea aparență a comunicațiilor. Totuși aceasta este o consecință naturală a necesității ce o simte omul învingând natura

la care s'au aflat, că au absolvat clasa premergătoare cel puțin cu succes îndestulitor din toate obiectele obligate.

Elevii, cari vin dela alte scoale medii vor fi primiți în clasa următoare, dacă prin testimoniu primit dela institutul, pe care l'au părăsit, vor documenta, că ei au învățat cu succes îndestulitor cel puțin obiectele, cari sunt obligate în institutul, la care vor a fi primiți.

§. 13. Scolarii, cari vor să treacă dela un gimnasiu public sau din școala civilă la școala reală, tot asemenea și aceia, car vor să treacă din școala reală sau civilă la gimnasiu, au a se supune examenului de primire. Examenului de primire pot fi supuși și acei scolar, cari vin dela o școală publică, în care obiectele propuse în diferitele clase se abat dela planul de învățământ al institutului, la care voesce a fi primit elevul. Pentru examenul supletor de felul acesta nu se solvesce tacsă.

Examenul supletor îl ține corpul didactic al acelui institut, la care voesce a fi primit elevul. Tot acest corp didactic decide și asupra primirii.

Trecerea dela un institut la altul se poate întâmpla de regulă numai la începutul anului.

Scolariul, care vine în decursul anului și cere a fi primit, se primesce din partea corpului didactic numai pe lângă arătarea motivelor, din cari se întâmplă schimbarea și și atuncia numai, dacă schimbarea e în fapt neapărat de lipsă.

§. 14. Scolariul poate fi eschis pe cale disciplinară, anumit:

- a) numai din acel institut, la care învață;
- b) din toate institutele din patrie.

În cazul din urmă se așterne concludul la toată întâmplarea ministrului de culte și instrucțiune publică.

Pentru publicarea și stricta observare a concludului întărit se îngrijesce ministrul.

Ministrul de culte și instrucțiune publică statorcesc pe calea ordinară procedura disciplinară.

§. 15. Scolarii privațiști, cari au studiat pe cale privată sau într'un institut privat și doresc a primi testimoniu dela un institut public despre sporiul făcut, pot, după însinuarea prealabilă la directorul scoalei respective și arătarea locului, unde au petrecut în anul decurs scolar, în timpul precisat în statutele scoale, depune examenul dorit.

Examen pentru mai multe clase pot depune astfel de scolar într'un an numai la recomandarea corpului didactic și a directorului suprem districtual de scoale, respective a forului suprem de scoale și cu concesiunea ministrului și numai în acel cas, dacă dovedesc, că au întrebuințat timp de ajuns pentru învățarea obiectelor din clasa absolvată, și că după etate, și gradul lor de desvoltare au fost capabili a și însuși cuantul cerut de cunoscințe în mod îndestulitor. Și în cazul acesta se cere, ca se depună pentru fie care clasă examen separat și pot fi examinați de odată cel mult pentru două clase, așa însă, ca se fie evident, că respectivul posedă din materialul propus în ambele clase cunoscințe de ajuns.

Protocolalele despre examenele private, dimpreună cu lucrările scripturistice și cu toate testimoniele examinantului se așterne directorului suprem districtual de scoale.

§. 16. Contragerea claselor, adică absolvirea mai multor, dar cel mult a două clase într'un an, o concede ministrul în mod excepțional la recomandarea motivată a corpului didactic și a directorului suprem

și folosindu-se de compensațiile, pre care dânsa i le prezentă. Cu două luni mai înainte, baronul a dat de scire, cinci-deci de miluri giur împregiur, că va primi la sărbătorile Crăciunului nobilimea țerei.

Baronul nu era stimat nici iubit de niminea, și totuși de vr'o câteva zile, castelul era plin de oaspeți zeloși, veniți din toate părțile, preste lacuri, preste păduri și preste munți.

Ospitalitatea este proverbială în Dalecarlia, și creșce ca și iubirea pustietății unită cu iubirea desfătărilor, cu cât pătrunzi în regiunile mai dificile și mai depărtate. Cristiano observând admirabilă aceasta bunevoință către străini din partea Svedilor, mai cu samă, când le sci limba lor, puțin a cugetat la dificultatea de a se introduce într'o societate, unde nu era cunoscut de niminea și unde nu era invitat. Așa el avu un moment de deșteptare neplăcută vedând un fel de îngrijitor de casă, care purta o sabie, întimpinându-l în sala de intrare, și întindându i mâna cu un aer afabil, după o salutare respectuoasă.

Cristiano, creșcând că mâna aceasta întinsă are să fie o manieră de întimpinare obicinuită în țeara aceasta, o strinse cu bunevoință; însă el își aduse aminte că aceasta poate fi cererea de a produce biletul de invitație.

Personagiul era bătrân, urit, cu semne de vârsat, ochii săi neastemperați aveau o expresie de fal-

districtual de scoale, respective a forului suprem districtual de scoale în acel cas, dacă respectivul scolariu în testimoniul din clasa absolvită mai pe urmă a obținut calculul „distins“, dacă a trecut în privința etății gradul normal și dacă atât maturitatea corporală, cât și cea intelectuală face posibilă absolvirea a două clase într'un an și, dacă în fine respectivul scolariu a absolvit anul trecut scolastic la același institut. Scolariul primind concesiunea depune examen privat din ambe clase sau cel puțin din una.

§ 17. Numărul profesorilor la scoalele medii, cu excepțiunea profesorilor gimnaziali de desen și de caligrafie, apoi a profesorului de gimnastică și a celui cu obiecte neobligate, e (inclusiv directorul) la institutele cu opt clase cel puțin de 12, la cele cu 6 clase minimul de 8, la cele cu 4 clase minimul de 6.

Directorul dela institutele complete nu se poate deobliga a propune mai mult de 10 oare, cel dela institutele necomplete cel mult la 15 oare. Profesorul de specialitate nu poate fi deobligat a propune mai mult de 18 oare, profesorul de desen numai mult de 20 de oare pe săptămână; mai mult de 25 (respective profesorul de desen 28 de oare,) nu pot propune nici la un cas.

Dacă propun mai mult de 10 respective 15 și 18 și respective 20 de oare, au a primi onorare corespunzătoare.

Directorii și profesorii pot fi reprezentanți comitatensi comunali, și bisericesci (membrii în comitet), nu pot primi însă posturi împreunate cu salarie sau posturi ficse.

Întru cât vor pute primi vre-un post sau vre o comisiune întru exercitarea drepturilor lor corporali, și în urma ocupațiunii lor intelectuale, în privința aceasta se va pronunța din cas în cas forul suprem respectiv.

Numărul profesorilor ordinari (exclusive directorul) nu poate fi nici la o școală medie mai mic, ca numărul claselor dela acel institut.

§ 18. Profesori ordinari pot fi numai acei cetățeni din Ungaria, cari, pe lângă un trecut nepătat, și-au câștigat diploma de profesură; ei pot fi aplicați numai în specialitatea, despre care sună diploma obținută.

În privința calificațiunii profesorilor dispun paragrafi următorii.

Acela, care a funcționat ca profesor ordinar la o școală medie publică cel puțin 5 ani înainte de intrarea în vigoare a acestei legi, satisfăcând tot odată chemării sale pe baza testimoniului primit dela forul său suprem, se dispensează de examenul de calificațiune. Ceilalți au a depune examenul în decurs de 2 ani.

Ca director se poate aplica numai un profesor ordinar.

§ 19. Candidații diplomați de profesură se aplică într'un period de 1—3 ani, mai întâi ca profesori suplenți și pot fi înaintați de profesori ordinari, dacă în decursul acestui timp și-au corespuns pre deplin chemării lor.

Indivizii încă ne diplomați pot fi aplicați ca profesori suplenți numai în lipsa de indivizi diplomați, cu condițiunea aceea însă, că în decurs de 3 ani vor depune examenul de profesură, la din contră nu vor fi lăsați în postul avut.

Numărul oarelor de prelegere din obiectele obligate (exclusive gimnastica) preste săptămână, încât privește pe scolari poate fi în clasele inferioare cel mult 26, în clasele 4 superioare cel mult 28, cu cele din obiectele extraordinare la olaltă în cele 4 clase inferioare nu mai mare de 30, în cele 4 superioare nu mai mare de 32 oare.

§ 20. Într'o clasă a scoalei medii nu pot fi de comun mai mulți de 50 scolari.

sitate rău ascunsă sub un aer de apatie dulce. Cristiano bătă mâna în buzunarul vestei, sciind bine că n'are să găsească ce i se reclama. El, adevărat că primise propoziția de a veni la Waldemora pe chielteala gazdei, dară nu cu dreptul nobililor țerei. El se pregătea dară a face mimica unuia, care și-a uitat pasportul, și care voiește să se reîntoarcă spre al aduce sau a numai reveni, precând simți în buzunarul său, sau mai bine dis în acela a dlui Goeffe, o hârtie icalită de baronul ce conținea o invitare formală pentru onorabilul d. Goeffe și persoanele familiei sale conform formulei în general adoptate. Cristiano, îndată ce o zări, și prezentă resolut biletul de admisie; îngrijitorul abia se uită la ea, dară totuși o cetă cu atenție.

— Domnul este o rudenie a dlui Goeffe? dise el punând biletul într'un coșuleț, în care mai erau multe alte bilete.

— Da, firește! răspuse Cristiano hotărât.

(Va urma.)

Acolo, unde numărul scolariilor în 3 ani succesivi întrece suma de 50, sunt de a se înființa prin forul suprem respectiv clase paralele și a se înmulți puterile didactice în mod corespunzător.

Dacă numai puțin a trecut preste suma de 50, ministrul la raportul motivat așternut de forul suprem respectiv poate trece cu vederea înființarea de clase paralele, respective poate ordona a nu se înființa.

§ 21. Anul scolastic durează 10 luni. Feriile mari anuale se țin în lunile Iulie și August.

Referitoriu la didactru dispune forul suprem scolar respectiv.

Tacsele școlari dela institutele confesionale nu pot fi mai mari, ca cele dela institutele de stat.

§ 22. La scoalele medii se țin cu finea fie căruia an scolastic esamene publice. Elevii, cari absolvează clasa a 8-a, au a depune afară de examenul de clasă, și examen de maturitate.

§ 23. Esamenul de maturitate îl ține corpul didactic al fie-cărei scoale medii sub presiunea unui om specialist esmis de forul suprem scolar, respective în institutul propriu. Ministrul de culte și instrucțiune publică e îndreptățit, a esmite la fie-care esamen de soiul acesta un comisar, din care cauză e îndatorat forul suprem scolar respectiv a anunța ministrului timpul ținerii examenului de maturitate cel puțin cu o lună înainte.

§ 24. Scolariul poate depune examenul de maturitate de regulă numai la institutul, la care a absolvit clasa a 8-a.

La depunerea examenului de maturitate la alt institut poate da ministrul concesiune în casuri extraordinare.

§ 25. Esamenul de maturitate e scripturistic și verbal; normalul examenului îl statorcesc ministrul pe lângă ascultarea forului suprem respectiv și al corpului didactic dela universitate și dela politehnică.

Esamenele sunt publice, testimoniile despre aceste sunt a se estrada în limba maghiară, la cerere se poate adauge și traducerea latină.— Testimoniile trebuie subscribe și de comisariul ministerial.

§ 26. Esamenul de maturitate gimnazial îndreptățește la primirea în scoalele mai înalte peste tot, examenul de maturitate dela școala reală îndreptățește numai la primirea în politehnică, la facultatea matematică și istorico-naturală a universității (respective la secțiunile aceste ale facultății filosofice) și la aceleași secțiuni dela preparandii.

Scolari, cari au absolvat școala reală și au depus examenul de maturitate cu succes bun, pot fi admiși a depune la un gimnasiu public examenul din limba latină, respective din limba latină și elină; aceia, cari vor depune aici din limba latină examenul cu succes, vor pute fi primiți la facultatea de medicină și la cea juridică a universității, aceia cari vor depune din limba latină și elină examenul cu succes vor fi primiți la ori-care facultate de universitate.

§ 27. Scolariul, care cade la examenul de maturitate scripturistic, nu poate fi admis la examenul de maturitate verbal. Acela, care cade la examenul de maturitate verbal din un obiect, se poate admite la examenul supletor după 3 luni, după ziua de examenul public. Acela, care cade la examenul scripturistic, precum și acela care cade din mai multe obiecte la examenul verbal, se respinge pe un an. După un an poate repeți întreg examenul de maturitate. Dacă cu ocaziunea aceasta cade la examenul scripturistic, sau din unul sau mai multe obiecte la cel verbal, nu se mai poate admite la examenul de maturitate. Scolariul, care cade la examenul supletor poate repeți acest examen.

Secțiunea II.

Conducerea și supraveghierea.

§ 28. Fie-care școală medie stă sub nemijlocita conducere a directorului. Pentru scoalele medii, cari stau sub nemijlocita conducere a statului, se denumesc directorul de Majestatea Sa, la propunerea ministrului.

Pe profesorii ordinari, ajutători și suplenți, precum și pe profesorii de desen, de caligrafie, de gimnastică și pe cei pentru obiectele extraordinare, îi denumesc ministrul de culte și instrucțiune publică, și anumit, la înființarea de institute nouă după ascultarea directorului, ear la cas de întregire a corpului profesoral după ascultarea directorului și a corpului profesoral respectiv.

Pactul încheiat cu unele municipii precum și invoelile sustătătoare în privința dreptului de candidare rămân în valoare și pe viitoriu.

Ordinile didactice își institue înșile pe la institutele prevăzute de ele pe directorul și corpul didactic: recerînțele statorite în §§-ii de mai sus sunt însă normative și pentru ele. Instituirea, pre-

cum și schimbarea directorului și a corpului didactic au a fi anunțate ministrului ulteriormente.

§ 29. Directorul are:

1. a executa legile generale de stat și ordinile jurisdicțiunilor referitoare la școală.
2. a conduce corpul profesoral.
3. a reprezenta institutul față cu foruri, cu părinți, cu tutori și preste tot față cu publicul.
4. a purta agendele cancelariei institutului.
5. a supraveghia starea științifică și disciplinară a institutului fiind în privința aceasta în linia primă responsabil.

Directorii, profesorii ordinari și ajutători precum și profesorii pentru obiectele extraordinare primesc salarie.

Directorii și profesorii ordinari dela scoalele medii de stat se privesc ca amployați de stat îndreptățiti la pensiuie, pe care o trag din cassa statului sau din fondurile respective.

Profesorii ajutători și cei pentru obiectele extraordinare nu pot face pretensiune la pensionare. Profesorilor ordinari li se numără anii, cari i-au petrecut ca profesori ajutători după depunerea examenului de calificațiune profesoral, la pensionare.

Pensiuiea precum și adaugerile la salar se va statorî într'o lege specială.

§ 30. Directorii și profesorii ordinari se aplică pe viață și pot fi scoși din post de ministrul de instrucțiune, afară de casurile perderei de oficiu enunciate de judecătoria pe baza legilor penale, numai din cauza de delict morale sau disciplinare sau de neglijență în oficiu și în fine pentru necapacitate evidentă în oficiu.

În casul amovărei din post urmează îndepărtarea după intrarea sentinței în putere de drept; pe timpul cercetării se suspendează acuzatul.

În cas de delict morale și disciplinare și de neglijență în oficiu se ordonă îndepărtarea numai, după ce a premers cercetarea disciplinară.

Cercetarea disciplinară o îndeplinesc comisiunea, instituită spre scopul acesta de ministrul de culte și instrucțiune publică. Între membrii acesteia se denumesc și profesori dela școale medii.

Delăturarea urmează și pentru conduite periculoase statului.

În privința indivizilor, cari au devenit neapți într'u împlinirea datorințelor de oficiu, dispune legea de pensiuie.

§ 31. Țeara se împarte în privința scoalelor în 12 districte școlare, în fruntea fie-căruia stă un inspector suprem districtual de scoale.

§ 32. Pe inspectorii supremi districtuali de scoale îi denumesc din mijlocul acelora, cari s'au calificat pentru chemarea de profesori și au funcționat în aceasta ca specialiști, cu observarea normelor legii de calificațiune a amployaților Majestatea Sa la propunerea ministrului de culte și instrucțiune publică.

§ 33. Inspectorii supremi districtuali de scoale sunt amployați de stat salariați și îndreptățiti la pensiuie, ca atari se denumesc pe viață și se pot delătura numai în casuri ca cele prevăzute în paragrafi precedentii și numai în urma cercetării disciplinare.

(Va urma.)

Sciri telegrafice.

Budapesta, 3 Februarie. Cardinal Dr. Ludovic Haynald a îndreptat cătră clerul archidiecesei sale a pastorală, în care spune preoțimei să caute a nu veni în confusiune în urma expectațiunilor unor preoți tineri, cari viața intimă a clerului catolic o fac obiect de discuțiune în foi profane.

Praga, 3 Februarie. O telegramă din Petersburg a diarului „Politik“ publică programa festivităților dela încoronarea țarului, care sunt hotărâte pe 15 Mai. Festivitățile se încep în 26 Februarie st. v. și durează până la 25 Mai. Altă telegramă spune că Giers în Viena a atins și cestiunea încoronării, căutând să se informeze cine va reprezenta părechia împărătească austriacă la festivitate.

Lemberg, 3 Februarie. Dela Petersburg se telegrafează, ca acolo au sosit eri guvernatorul general dela Odessa, Gurko, guvernatorul dela Kiev, Drentelen și ceilalți capi ai celorlalte guvernamente.

Paris, 3 Februarie. Birourile senatului vor alege Luni sau Joi comisiunea pentru discutarea prealabilă a legii pretendinților. Discutarea în plen va fi Joi. Se crede că legea și dacă o va primi senatul, nu o va primi fără modificățiuni. Fallières și Duclerc se află mai bine.

Agram, 4 Februarie. Seara la 8 oare și 44 minute a fost cutremur de pământ de 4 secunde durată cu șgomot undulator și ca tunetul. Direcțiunea cutremurului a fost dela Nordost cătră Sudvest.

Varietăți.

* Escelența Sa Preasântitul P. Archiepiscop și Metropolit Miron Romanul pleacă ași la 4 oare

